АПРЕЛЬ
2
1940 во
№ 45 (1189)
ДОНЫС 10 ур.

СТАВ СТРАНАЯССА ПРОЛЕТАРИЙЯС, ӦТУВТЧӦЙ!

КОМИ КОМСОМОЛЕЦ

ГАЗЕТ ЛЭДЗӦНЫ
ВЛКСМ
КОМИ ОБКОМ
ДА СЫКТЫВКАРСА
ГОРКОМ

СССР-са первой созыва Верховнӧй Сӧветлӧн Квайтӧд Сессия

ПРАВИТЕЛЬСТВОЛӦН ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКА ЙЫЛЫСЬ ДОКЛАД

Народнӧй Комиссаръяс Сӧветса Председатель да Иностраннӧй Делӧяс кузя Народнӧй Комиссар В. М. МОЛОТОВ ёртлӧн СССР-са Верховнӧй Сӧветлӧн заседание вылын 1940 вося март 29 лунӧ

Депутат ёртъяс!

Верховнӧй Сӧветлӧн медбӧръя Сессия кадсянь колис 5 тӧлысь. Тайӧ неыджыд кадколаст чӧжыс вӧлісны событиеяс, кодъяс имеитӧны первостепеннӧй тӧдчанлун международнӧй отношениеяс развивайтчӧмын. Такӧд йитӧдын колӧ видлавны Верховнӧй Сӧветлӧн тайӧ Сессия вылын вопросъяс, кодъяс относитчӧны миян внешней политика дінӧ.

Международнӧй олӧмын медбӧръя событиеяс колӧ видлавны, медводз, войнакӧд йитӧдын, коді заводитчис центральнӧй Европаын кольӧм вося арын. Англо-французскӧй блок да Германия костын войнаын ӧнӧдз эз вӧвны гырысь сражениеяс, да делӧыс ограничивайтчис торъя столкновениеясӧн, медсясӧ море вылын, а сідзжӧ воздухын. Но, тӧдса, мый нӧшта кольӧм во помын Германиялысь мирӧ выразитӧм зільӧм вӧлі вештӧма Англияса да Францияса правительствоясӧн, мый вӧсна, кыкнан сторонасяньыс, война паськӧдіг кежлӧ лӧсьӧдчӧм нӧшта водзӧ ёнмис.

Германия, коді ӧтувтіс бӧръя кадӧ 80 миллион немецӧдз, сувтӧдіс аслас господство улӧ ӧткымын соседней государствояс, да унаторын ёнмис военнӧй отношениеын, лоис, кыдзи тыдалӧ, Европаын главнӧй империалистическӧй державаяслӧн—Англиялӧн да Франциялӧн опаснӧй конкурентӧн. Та вӧсна, Польша водзын ассьыныс обязательствояссӧ олӧмӧ пӧртӧм помка улын, найӧ объявитісны Германиялы война. Ӧні торйӧн яснӧ тыдалӧ, кутшӧм ылынӧсь тайӧ державаясса правительствояслӧн збыль цельясыс киссьӧм Польша либӧ Чехо-Словакия доръян интересъясысь. Тайӧ тыдалӧ нин сыысь, мый Англияса да Франция правительствояс провозгласитісны тайӧ войнаас асланыс цельясӧн Германияӧс гӧмитӧм да торйӧдлӧм, кӧть тайӧ цельясыс народнӧй массаяс водзын пыр нӧшта тупкыссьӧны „демократическӧй" странаясӧс да посни народъяслысь „правояс" доръян лозунгъясӧн.

Сы вӧсна мый Сӧветскӧй Союз эз кӧсйы лоны Англиялы да Франциялы пособникӧн Германиялы паныд тайӧ империалистическӧй политикасӧ нуӧдӧмын, Сӧветскӧй Союз отношениеын найӧ позицияслӧн враждебностьыс нӧшта водзӧ ёнмис, наглядӧя петкӧдлӧмӧн, кутшӧм джуджыдӧсь социалистическӧй государстволы паныд империалистъяс враждебнӧй политикалӧн классӧвӧй вужъясыс. Финляндияын жӧ заводитчӧм войнасӧ англо-французскӧй империалистъяс дасьӧсь вӧліны вӧчны СССР-лы паныд войналӧн отправнӧй пунктӧн, тайӧ цельясас не сӧмын асьсӧ Финляндияӧс, но и скандинавскӧй странаясӧс—Швецияӧс да Норвегияӧс используйтӧмӧн.

Европаын паськалысь война дінӧ Сӧветскӧй Союзлӧн отношениеыс тӧдса. СССР-лысь миролюбиеӧн йиджтысьӧм внешней политикасӧ и тані вӧлі демонстрируйтӧма тырвыйӧ определённостьӧн. Сӧветскӧй Союз пыр жӧ заявитіс, мый сійӧ сулалӧ нейтралитет позиция вылын да неуклоннӧя нуӧдіс тайӧ политикасӧ став кольӧм кадколаст чӧжӧн.

Сӧветскӧй Союз да Германия костын отношениеясын бурмӧмӧ крутӧй поворот аддзис ассьыс выражение ненападение йылысь договорын, кодӧс кырымалӧма кольӧм вося августын. Тайӧ выль, бур советско-германскӧй отношениеяссӧ вӧлі пӧверитӧма опыт вылын вӧвлӧм Польшаын событиеяскӧд йитӧдын да тырмымӧн петкӧдлісны ассьыныс прочностьсӧ. Экономическӧй отношениеяслӧн нӧшта сэки на, кольӧм вося арын, предусмотритӧм развитие получитіс ассьыс конкретнӧй выражение нӧшта августовскӧй (1939 во), а сэсся февральса (1940 во) торговӧй соглашениеясын. Германия да СССР костын товарооборот кутіс содны взаимнӧй хозяйственнӧй выгода подув вылын да имеитчӧны сійӧс водзӧ развивайтӧм вылӧ подувъяс.

Англиякӧд да Франциякӧд миян отношениеяс артмисны неуна мӧдногӧн. Сы вӧсна мый Сӧветскӧй Союз эз кӧсйы лоны англо-французскӧй империалистъяслӧн орудиеӧн Германиялы паныд мировӧй гегемония вӧсна найӧ тышын, мыянлы быд воськов вылын ковмис веськавны миян страна отношениеын найӧ политикалӧн джуджыд враждебность вылӧ. Делӧыс медся ылӧдз пырис финляндскӧй вопросын, код вылӧ ме сувтла сёрӧнджык. Но СССР отношениеын французскӧй да английскӧй политика враждебностьлӧн и мукӧд фактъясыс бӧръя тӧлысьяс чӧжӧн вӧліны не этша.

Тырмымӧн индыны, мый французскӧй властьяс эз аддзыны нинӧм бурджыксӧ, кыдзи вӧчны кык тӧлысь сайын Парижын миян торгпредство вылӧ полицейскӧй налёт. Торгпредствоын вӧчӧм обыск, став придиркаяс вылӧ видзӧдтӧг, эз сет некутшӧм результатъяс. Сійӧ сӧмын оскандалитіс тайӧ безобразнӧй делӧыслысь инициаторъяссӧ да петкӧдліс, мый миян страна отношениеын тайӧ враждебнӧй актыслы некутшӧм реальнӧй помкаяс эз вӧвны. Кыдзи ми аддзам делӧ обстоятельствоысь, кодъяс йитчӧмаӧсь Франциялын миянлысь полномочнӧй представитель Суриц ёртӧс отзовитӧмкӧд, французскӧй правительство корсьӧ искусственнӧй помкаяс, медым тӧдчӧдны Сӧветскӧй Союз отношениеын ассьыс недружелюбностьсӧ. Медым вӧлі яснӧ, мый Сӧветскӧй Союз абу ёнджыка заинтересован кыкнан страна костын отношениеясын, Франция дорысь, ми отзовитім Суриц ёртӧс Франциялын полпред пост вылысь.

Либӧ босьтӧй СССР дінӧ отношениеын враждебнӧй актъяслысь сэтшӧм примеръяс, кыдзи Дальней Востокын английскӧй военнӧй судноясӧн миянлысь кык пароход захватитӧм, кодъяс локтісны Владивостокӧ миянӧн Америкаын да Китайын ньӧбӧм тӧваръясӧн. Та дінӧ кӧ содтыны сэтшӧм фактъяс, кыдзи Англиялын промышленнӧй оборудование вылӧ миянлысь важ заказъяс выполнитӧмысь ӧткажитчӧм, Франциялын торгпредстволысь денежнӧй суммаяс арестуйтӧм да уна мукӧдъясӧс, то Сӧветскӧй Союз отношениеын английскӧй да французскӧй властьяс действиеяслӧн враждебностьыс кутас тыдавны нӧшта ёнджыка.

Вӧліны зільӧмъяс оправдайтны миян внешней торговля отношениеын тайӧ враждебнӧй актъяссӧ сійӧн, мый Германияӧд миян торговляӧн ми отсалам бӧръяыслы Англиялы да Франциялы паныд войнаын. Абу сьӧкыд убедитчыны, мый тайӧ аргументъясыс оз сулавны жугалӧм грӧш. Та могысь колӧ сравнитны СССР-ӧс кӧть нин Румыниякӧд. Тӧдса, мый Румыниялӧн став внешней товарооборотлысь джынсӧ составляйтӧ Германиякӧд торговля, но сэк жӧ Германияӧ экспортын Румынияса национальнӧй продукциялӧн доляыс, сэтшӧм основнӧй тӧваръяс кузя, кыдзи нефтепродуктаяс да нянь, унапӧв вевтыртӧ Германияӧ миян экспортын СССР-са национальнӧй продукциялысь доля. Та вылӧ видзӧдтӧг, Румыния отношениеын Англияса да Франция правительствояс оз босьтчыны враждебнӧй актъясӧ да оз лыддьыны позянаӧн требуйтны Румыниялысь Германияӧд торговля дугӧдӧм. Дзик мӧд отношениеыс Сӧветскӧй Союз дінӧ. Сідзкӧ, Сӧветскӧй Союз отношениеын Англия да Франция дорсянь враждебнӧй актъяс объясняйтсьӧны не СССР-лӧн Германияӧд торговляӧн, а сійӧн, мый англо-французскӧй правящӧй кругъяслӧн орисны расчетъясыс Германиялы паныд войнаын миянлысь странаӧс используйтӧм йылысь да найӧ, та вӧсна, нуӧдӧны месть политика Сӧветскӧй Союз отношениеын.

Колӧ содтыны, мый Англиясянь да Франциясянь став тайӧ враждебнӧй действиеясыс нуӧдсисны, сы вылӧ видзӧдтӧг, мый Сӧветскӧй Союз оз предпринимайт ӧнӧдз некутшӧм недружелюбнӧй действиеяс тайӧ странаяс отношениеын. Сӧветскӧй Союзлы жӧ приписывайтан фантастическӧй планъяс Краснӧй Армиялӧн „Индия вылӧ", „Асыввылӧ" да с. в. кутшӧмкӧ походъяслысь—сэтшӧм тыдалана дикость, мый татшӧм нелепӧй брехняыслы вермасны веритны сӧмын йӧз, кодъяс дзикӧдз вошӧмаӧсь тӧлксӧ. (Серам). Делӧыс, дерт, абу таын. Делӧыс, тыдалӧ, сыын, мый нейтралитет политика, коді нуӧдсьӧ Сӧветскӧй Союзӧн, эз ло вкус сертыс англо-французскӧй правящӧй кругъяслы. Сэтчӧ жӧ нервъясыс налӧн, тыдалӧ, абу дзик пӧрадокын. (Серам). Найӧ кӧсйӧны кӧвъявны миянлы мӧд политика—Германияӧд вражда да война политика, политика, коді сетіс эськӧ налы позянлун используйтны СССР-ӧс империалистическӧй цельясын. Кад эськӧ тайӧ господаыслы гӧгӧрвоны, мый Сӧветскӧй Союз эз вӧв да некор оз ло йӧз политикалӧн орудиеӧн, мый СССР пыр нуӧдліс да кутас нуӧдны ассьыс собственнӧй политика, сійӧн лыддьысьтӧг, кажитчӧ тайӧ мукӧд странаысысь господалы либӧ оз кажитчы. (**Бурнӧй дыр нюжалысь аплодисментъяс**).

Вуджа финляндскӧй вопросӧ.

Мыйын войналӧн смыслыс, коді паськавліс бӧръя куим тӧлысь чӧж сайӧ Финляндияын? Ті тӧданныд, мый тайӧ событиеясыслӧн смыслыс вӧліс Сӧветскӧй Союзса рытыввой границаяслысь безопасность обеспечитӧмын да, медводз, Ленинградлысь безопасность обеспечитӧмын.

Кольӧм вося октябрь да ноябрь тӧлысьяс чӧжӧн Сӧветскӧй правительствоӧн нуӧдсисны сёрнитчӧмъяс финляндскӧй правительствокӧд предложениеяс йылысь, кодъясӧс ӧнія кадся, пыр ёнджыка калитчысь международнӧй обстановкаын, олӧмӧ пӧртӧм ми лыддим дзик коланаӧн да неотложнӧйӧн страналысь безопасность да, торйӧн нин, Ленинградлысь безопасность обеспечитӧм могысь. Тайӧ сёрнитчӧмъяссьыс нинӧм эз артмы, финляндскӧй представительясӧн займитӧм недружелюбнӧй позиция вӧсна. Вопрос решитӧм ву-

(Водзӧ видзӧд 2 листбо кысь).

В. М. Молотов ёрт докладлöн продолжение

джис война полеяс вылö. Позьö уверенностьöн шуны, мый Финляндия отношениеын кö эськö эз вöвны ортсыса влияниеяс, Финляндия отношениеын кö эськö вöліны этшаджык подстрекательствояс Сöветскöй Союзлы враждебнöй политикаö öткымын коймöд государствояссянь, то Сöветскöй Союз да Финляндия кольöм вося арын нин эськö мирнöя договоритчисны ас костаныс да делöыс эськö муніс войнатöг. Но, сы вылö видзöдтöг, мый ассыс пожеланиеяссö Сöветскöй правительство вайöдіс минимумöдз, делö эз удайтчы помавны дипломатическöй ногöн.

Öні, кор Финляндияын военнöй действиеяс помасисны да кырымалöма мирнöй договор СССР да Финляндскöй республика костын, колö и позьö сёрнитны Финляндияын война тöдчанлун йылысь неоспоримöй фактъяс подув вылын. А тайö фактъясыс висталöны асьныс ас вöснаыс. Тайö фактъясыс висталöны сы йылысь, мый Ленинградсянь матын, став Карельскöй перешеек вылын, 50—60 километр пытшлань пырöмöн, финляндскöй властьяс соорудитісны уналыда да мощнöй железобетоннöй да гранитно-земляной военнöй укреплениеяс артиллерияöн да пулемётъясöн. Тайö укреплениеясыслöн лыдыс артавсьö уна сёясöн. Тайö военнöй укреплениеясыс, торйöн нин железобетоннöй сооружениеяс, кодъяс босьтісны тöдчана военнöй вынйöр, имеитісны подземнöй соединениеяс, вöлі кытшалöма специальнöй противотанковöй рöвъясöн да надолбъясöн гранитысь да поддерживайтсисны уналыда миннöй полеяс вöчömöн, öтлаын босьтömöн составляйтісны сідз шусяна „Маннергейм линия“, кодöс вöлі стрöитöма соответствующöй иностраннöй специалистъяс веськöдлöм улын „Мажино линия“ да „Зигфрид линия“ тип серти. Колö пасйыны, мый тайö укреплениеясыс миян лунъясöдз лыддьыссисны неприступнöйöн, мöдногöн кö сэтшöм укреплениеясöн, кодъясöс öнöдз нöшта ни öти армияöн эз вöв жугöдöма. Колö сідзжö пасйыны, мый районъясас быд ичöтик сикт финскöй военнöй властьяс водзвыв старайтчисны пöртны укрепленнöй пунктö, кодöс снабдитöма оружиеöн, радиоантеннаясöн, горючöйлы колонкаясöн да с. в. Уна местаясын лунвыв да асыввыв Финляндияын дзик миян граница дорöдз вöлі нуöдöма стратегическöй железнодорожнöй туйяс да шоссейнöй туйяс, кодъяс эз имеитны некутшöм хозяйственнöй тöдчанлун.

Дженьыда шуöмöн, Финляндияын военнöй действиеяс петкöдлісны, мый Финляндия да, медводз, Карельскöй перешеек вöлі 1939 во кежлö нин пöртöма гöтöвöй военнöй плацдармö коймöд державаяслы Сöветскöй Союз вылö уськöдчöм могысь, Ленинград вылö уськöдчöм могысь.

Неоспоримöй фактъяс петкöдлісны, мый финляндскöй политикаöн враждебностьыс, кодкöд ми панытасим кольöм вося арын, вöлі не случайнöйöн. Сöветскöй Союзлы враждебнöй вынъяс подготовитісны миян страналы да, медводз, Ленинградлы паныд Финляндияын сэтшöм военнöй плацдарм, коді определеннöй, СССР-лы неблагоприятнöй внешней обстоятельствояс дырйы должен вöлі ворсны ассыс роль империалистъяслöн да Финляндияын найö союзникъяслöн антисöветскöй вынъяс планъясын.

Краснöй Армия не сöмын жугöдіс „Маннергеймлысь линия“ да сійöн вевттис асьсö славаöн, кыдзи первой армия, коді зэв сьöкыд условиеясын писькöдіс туй тырвыйö современнöй военнöй укрепленияслöн ыджыд мощнöй полоса пыр,—Краснöй Армия Краснöй Флоткöд öтлаын не сöмын жугöдіс финляндскöй военнöй плацдарм, кодöс лöсьöдöма Ленинград вылö уськöдчöм могысь, но и бырöдіс кутшöм-сюрö антисöветскöй планъяс, кодъясöс лелькуйтöма бöръя вояс чöжöн öткымын коймöд странаясöн. (**Дырнюжалысь аплодисментъяс**).

Кутшöм ылöдз пырис миян страна дінö враждебность Финляндияса правящöй да военнöй кругъясын, кодъяс гöтöвитісны СССР-лы паныд военнöй плацдарм, тыдалö сідзжö ранитчöм да пленö веськалöм красноармеецъяс отношениеын белофиннъяссянь исключительнöй варварстволöн да зверстволöн уналыда фактъясысь. Сідз, кор Ладожскöй тысянь войвывса районъясысь öтиын финнъяс кытшалісны миянлысь санитарнöй землянкаяс, кöні вöліс 120 сьöкыда ранитчöм, ставнысö найöс вöлі быröдöма белофиннъясöн, налысь юкöнсö сотöма, часть аддзöма жугöдöм юръясöн, смертельнöя сутшкöма либö лыйлöма. Смертельнöй ранаяс эмлун вылö видзöдтöг, пöгибнитысьяслöн тöдчана юкöныс тані, кыдзи и мукöд местаясын, имеитіс юрö лыйöм да прикладъясöн кучкалöм следъяс, а огнестрельнöй оружиеöн виöмъяслöн юкöныс имеитіс пурт ранаяс, кодъясöс вöчöма финкаясöн чужомас. Öткымын шойяс вöлі аддзöма кералöм юръясöн да юръясыс эз сюрны. Белофиннъяс киö веськалöм нывбаба - санитаркаяс отношениеын применяйтсисны специальнöй издевательствояс да невероятнöй зверствояс. Öткымын случайясын виöмъяслысь шойяссö сувтödалісны пуяс дорö вывлань кокöн. Став тайö варварствоыс да лыдтöм зверствоясыс—финляндскöй белогвардейщина политикалöн плодъяс, коді зілис пöльтны аслас народын миян страна дінö ненависть.

Татшöм чужомыс „западнöй цивилизация“ финскöй защитникъяслöн.

Абу сьöкыд аддзыны, мый Финляндияын война вöлі не пröстö финскöй войскакöд столкновениеöн. Эз, тані делöыс вöлі сложнöйджык. Тані вöліс миян войскалöн столкновение не пröстö финскöй войскакöд, а уна страналса империалистъяслöн öтувтöм вынъяскöд, английскöй, французскöй да мукöдъясöс включайтömöн, кодъяс отсалісны финляндскöй буржуазиялы оружиелöн став видъясöн да, торйöн нин артиллерияöн да самолётъясöн, а сідзжö асланыс йöзöн „доброволецъяс“ ним улын, асланыс зöлötаöн да быдсикас снабженіеöн, Сöветскöй Союзлы паныд война быдногыс пöльтöм вöсна став мирын бешенöй агитацияöн. Та дінö колö содтыны, мый Сöветскöй Союзлы врагъяслöн яростнöй горзömын пыр торъялісны Мöд интернационалысь став сійö проституированнöй „социалистъясыслöн“ (**залын гажа оживление**), став сійö эттлияслöн да блюмъяслöн, ситринъяслöн да жуояслöн, траниельяслöн да хеглундъяслöн—капитал лакейяслöн визгливöй гöлöсъясыс, кодъяс помöдз вузалісны асьнысö война öзтысьяслы.

Английскöй премьер Чемберлен, март 19 лунö общинаяс палатаын выступайтömöн, не сömын выразитіс лёк сожаление сыкöд йитödын, мый эз удайтчы мешайтны Финляндияын война помалömлы, буретш сійöн ассыс „миролюбивöй“ империалистическöй душасö став мир водзын гугöн бергödömöн (**серам**), но и сетіс мыйкö отчет кодьöс сыын, кыдзи да мыйын именнö английскöй империалистъяс зілисны отсавны Сöветскöй Союзлы паныд Финляндияын война öстömлы. Чемберлен йöзödіс военнöй материалъяслысь список, кодъясöс вöлі кöсйöма да мödödöма Финляндияö: вöлі кöсйöма 152 самолёт, мödödöма—101 самолёт, вöлі кöсйöма орудиеяс—223, мödödöма—114; вöлі кöсйöма снарядъяс—297 сюрс, мödödöма—185 сюрс; Виккерс пушкаяс вöлі кöсйöма—100, ыстöма—100; вöлі кöсйöма авиационнöй бомбаяс—20.700, вöлі мödödöма—15.700; вöлі кöсйöма противотанковöй минаяс—20.000, вöлі мödödöма—10.000 да с. в. Стесняйтчытöг, Чемберлен висьтавліс и сы йылысь, мый „экспедиционнöй частьяс мödödіг кежлö лöсьödчöм нуödсис максимальнöй öдöн, да 100 сюрс морт лыда экспедиционнöй армия вöлі гöтов мödödіг кежлö март заводитчигöн—сійö срокödз кык тöлысь водзджык, кодöс назначитіс Маннергейм наöн Финляндияö воöм вылö... Тайö войскаыс не долженöсь вöлі лоны медбöръяöн“.

Со кыдзи тыдалö делö вылас „миролюбивöй“ английскöй империалист аслас жö собственнöй признаниеяс сертиыс.

Мый касайтчö Франциялы, то, французскöй печать юöртömъяс серти, сэтысь вöлі мödödöма Финляндияö 179 самолёт, 472 орудие, 795 сюрс снаряд, 5.100 пулемёт, 200 сюрс ручнöй граната да с. в. Март 11 лунö сэкся французскöй премьер Даладье депутатъяс палатаын заявитіс, мый „Франция выступитіс странаясöн юрнуödömын, кодъяс сöгласитчисны поставляйтны Финляндиялы военнöй материалъяс да, торйöн Франция, Хельсинки корöм серти, сömын на мödödіс Финляндияö ультрасовремённой бомбардировщикъяс“. Даладье заявляйтіс, мый „февраль 26 лунсянь французскöй войскалысь экспедиционнöй корпус снарядитöма да подготовитöма. Суднояслöн тöдчана лыд дасьöсь мödödчыны Ламаншса да Атлантическöй побережьеса кык ыджыд портысь“. Даладье заявляйтіс сідзжö, мый союзникъяс „локтасны Финляндиялы отсöг вылö став кöсйöм вынъясöн“.

Даладьелöн Сöветскöй Союзлы тайö враждебнöй заявлениеясыс висьталöны асьныс ас вöснаыс. Но абу нужда сувтлыны тайö враждебнöй заявлениеяс вылö, сы вöсна мый наын, тыдалö, абу нин мысльяслöн тырвыйö трезвöй мунömыс. (**Залын гажа оживление**).

Колö нöшта казьтыштны финляндскöй войнаын Швециялöн участвуйтöм йылысь. Юöртömъяс серти, кодъяс кытшовтісны став шведскöй газетаяс, Швеция сетіс Финляндия распоряжениеö Сöветскöй Союзлы паныд война кадö „тöдчымöн лыда самолётъяс, кодъяс составляйтісны, примернö, став сэкся шведскöй военно-воздушнöй вынъяслысь öти витöд юкöнсö. Шведскöй военнöй министр заявление серти финнъяс получитісны Швецияысь 84 сюрс винтовка, 575 пулемёт, 300 сайö артиллерийскöй орудие, 300 сюрс граната, 50 миллион патрон. Став тайö материалыс, министр заявление серти, вöлі медся выль образеца“.

Эз кольччы Финляндияын война пöльтömын и Италия. Сійö, например, мödödіс Финляндияö 50 военнöй самолёт.

Финляндиялы военнöй отсöг воис сідзжö „миролюбиелы“ сэтшöм преданнöй Америкаса Соединеннöй Штатъясысь. (**Общöй серам**).

Быдсикас вооружениелöн общöй лыдыс, кодöс мödödöма Финляндияö мукöд странаясысь сömын война кадö, воис, не тыр сведениеяс серти: самолётъяс—350-ысь не этшаджык, артиллерийскöй орудиеяс—1.500-öдз, 6 сюрс сайö пулемёт, 100 сюрс винтовкаöдз, 650 сюрс ручнöй граната, 2.500 сюрс снаряд, 160 миллион патрон да нöшта уна мукöдтор.

Абу нужда вайöдны мукöд фактъяс, кодъяс подтверждайтöны, мый Финляндияын делöыс муніс не пröстö финскöй войскакöд миян столкновение йылысь, а Сöветскöй Союзлы медся враждебнöй вель уна империалистическöй странаяслöн öтувтöм вынъяскöд столкновение йылысь. Врагъяслысь тайö öтувтöм вынъяссö жугödömöн, Краснöй Армия да Краснöй Флот гижисны выль славнöй страница асланыс историяö да петкödлісны, мый миян народын отвагалöн, самоотверженностьлöн да героизмлöн источник помасьлытöм. (**Бурнöй аплодисментъяс**).

Финляндияын война требуйтіс, кыдзи миянсянь, сідзи и финнъяссянь гырысь жертваяс. Миян Генеральнöй штаблöн арталöм серти миян сторонаын виöмъяслöн да ранаясысь кулöмъяслöн лыд составляйтö 48.745 морт, мödногöн кö 49 сюрсысь неуна этшаджык, ранитчöмъяслöн лыд—158.863 морт. Финскöй сторонасянь вöчсьöны зільömъяс чинтыны налысь жертваяссö, но финнъяслöн жертваясыс тöдчымöн ыджыдджыкöсь миянысь. Миян Генеральнöй штаблöн минимальнöй арталömъяс серти финнъяслöн виöмъяс лыдыс воö 60 сюрсысь не этшаджык, ранаясысь кулысьясöс лыддьытöг, а ранитчömъяслöн лыдыс 250 сюрс мортысь не этшаджык. Татшöм ногöн, сыысь петömöн, мый финскöй армиялöн лыдыс составляйтіс 600 сюрс мортысь не этшаджык, колö признайтны, мый финскöй армия воштіс виöмъясöн да ранитчömъясöн аслас составлысь джынсьыс унджыксö.

Татшömöсь фактъясыс.

Кольö вопрос, мыйла век жö Англияса да Францияса, а сідзжö öткымын мукöд странаясса правящöй кругъяс сэтшöм активнöя участвуйтісны тайö войнаас Финляндияла дорын, Сöветскöй Союзлы паныд. Тödса, мый Англияса да Францияса правительствояс предпринимайтісны отчаянной усилиеяс, медым мешайтны Финляндияын война помасьömлы да мир восстановитömлы, кöть найö абу йитчömаöсь Финляндия отношениеын некутшöм обязательствоясöн. Тödса сідзжö, мый аслас кадö весиг Франция да Чехо-Словакия костын взаимопомощь йылысь пакт эмлун дырйи, Франция эз лок отсöгöн Чехо-Словакиялы. А Финляндиялы веськыда кövъялісны ассыныс военнöй отсöг кыдзи Франция, сідзи и Англия, медым сömын мешайтны Финляндия да Сöветскöй Союз костын война помасьömлы да мир восстановитömлы. Перölöн наёмнöй рöзбойникъяс—быдсикас писательяс лыдысь, кодъяс специализируйтчис-

(Водзö видзöд 3 листбокысь).

В. М. Молотов ёрт докладлӧн продолжение

ны газетнӧй жульничество да надувательство вылын, зільӧны объяснитны англо-французскӧй кругъяслысь татшӧм поведениесӧ „посни народъяс“ йылысь торъя тӧждысьӧмӧн. Но объяснитны Англиялысь да Францияльсь тайӧ политикасӧ ичӧт государстволӧн интересъяс йылысь торъя тӧждысьӧмӧн прӧстӧ тешкодь. Объясняйтны сійӧс обязательствоясӧн Нацияяс лига водзын, коді требуйтіс, пӧ, сылысь шленӧс дорйӧм,—сідзжӧ дзик абу остроумнӧ.

Збыльысь, эз коль нӧшта и во, кыдзи Италия захватитіс да бырӧдіс независимӧй Албания, коді вӧліс Нацияяс лигаса шленӧн. И мый жӧ? Выступитісны-ӧ Англия да Франция Албанияӧс дорйӧм могысь, кыпӧдісны-ӧ найӧ кӧть слаб гӧлӧс Италиялӧн захватническӧй действиеяслы паныд, коді насильнӧ подчинитіс аслыс Албанияӧс, сійӧ населениекӧд лыддьысьтӧг, коді составляйтӧ миллион сайӧ морт, сы вылӧ внимание веськӧдтӧг, мый Албания—Нацияяс лигаса шлен? Эз, ни английскӧй, ни французскӧй правительство, ни Америкаса Соединеннӧй Штатъяс, ни Нацияяслӧн лига, коді воштіс быдсикас авторитет сэні пыр сійӧ жӧ англо-французскӧй империалистъяслӧн кӧзяйничайтӧм вӧсна, весиг эз вӧрзьӧдны чуньнас тайӧ случай кузяыс. Тайӧ посни народъясӧс „дорйысьясыс“, тайӧ Нацияяс лигаса шленъяслӧн правояс вӧсна „поборникъясыс“ быдса 12 тӧлысь чӧжӧн сідз и эз решитчыны сувтӧдны Нацияяс лигаын обсуждайтӧм вылӧ Албания Италияӧн захватитӧм йылысь вопрос, кодӧс вӧлі вӧчӧма нӧшта кольӧм вося апрельын. Таысь на унджык, найӧ фактически санкционируйтісны тайӧ захватсӧ. Сідзкӧ, дзик не посни народъясӧс дорйӧмӧн да не Нацияяс лигаса шленъяслысь правояс дорйӧмӧн объясняйтсьӧ Финляндияӧс Сӧветскӧй Союзлы паныд английскӧй да французскӧй кругъясла дорсянь поддержитӧм. Тайӧ поддержкаыс объясняйтсьӧ сійӧн, мый Финляндияын налӧн вӧлі гӧтӧвӧй военнӧй плацдарм СССР вылӧ ускӧдчан случай кежлӧ, а Албания эз занимайт сэтшӧм местасӧ. Найӧ планъясын делӧ вылас посни народъяслӧн правояс да интересъяс представляйтӧны разменнӧй монета империалистъяс кын.

Английскӧй империалистъяслӧн руководящӧй газета „Таймс“ кыдзи и французскӧй империалистъяслӧн руководящӧй газета „Тан“, мукӧд английскӧй да французскӧй буржуазнӧй газетъяс йылысь нин сёрниттӧг, бӧръя тӧлысьясӧ веськыда чуксалісны Сӧветскӧй Союзлы паныд интервенцияӧ, сыкӧд ньӧти лыддьысьтӧг, мый Англия да Франция костын, ӧтарсянь, да Сӧветскӧй Союз костын, мӧдарсянь, существуйтӧны, сідз шусяна, нормальнӧй дипломатическӧй отношениеяс. Тайӧ руководящӧй буржуазнӧй газетаясыскӧд тонын, да весиг водзӧ котӧртӧмӧн, выступайтӧны речьясӧн лакейскӧйысь йӧз, кодӧс вӧчӧма ӧні быд „пӧрадошнӧй“ буржуазнӧй государствоын, Англияын Эттли типа, Франциян Блюм типа „социалистъяслы“, кодъяс сэтшӧма усердствуйтӧны война пӧльтӧм да водзӧ паськӧдӧм кузя. Англо-французскӧй империалистическӧй прессалӧн выступлениеясын да сылӧн тайӧ „социалистическӧй“ подголосокъясас кылӧ гӧлӧсыс сійӧ жӧ звермӧм империализмлӧн, коді ненавидитӧ социалистическӧй государствоӧс, коді миянлы тӧдса Сӧветскӧй Союз существуйтӧмлӧн первой лунъяссянь. Нӧшта 1919 вося апрель 17 лунӧ на английскӧй „Таймс“ гижліс:

„Ми кӧ видзӧдлам карта вылӧ, то ми аддзам, мый Петроград дінӧ медбур подступӧн являйтчӧ Балтика да мый сы дінӧ медся дженьыд да медся кокни туй куйлӧ Финляндия пыр, кодлӧн границаясыс находитчӧны Россияса столицасянь сӧмын кутшӧмкӧ 30 миля ылнаын. Финляндия—сійӧ Петроград дінӧ ключ, а Петроград—сійӧ Москва дінӧ ключ“.

Колӧны кӧ вӧлі кутшӧмкӧ доказательствояс сылы, мый английскӧй да французскӧй империалистъяс ӧнӧдз эз эновтчыны татшӧм сикас сумасброднӧй планъяссыс, то Финляндияын бӧръя событиеяс бӧрын та йылысь став неясностьяс бырӧдӧма. Соответствующӧй планъяс бара орисны не Англияын да Франциян антисӧветскӧй вынъяслӧн усердие тырмытӧм вӧсна и не прӧстӧ сы вӧсна, мый бӧръя кадас Финляндияса, а сідзжӧ Швецияса да Норвегияса руководящӧй кругъяс, петкӧдлісны, медбӧрын, тӧдса благоразумие. Тайӧ планъясыс орисны Краснӧй Армиялӧн яръюгыд успехъяс вӧсна, торйӧн, Карельскӧй перешеек вылын. (**Аплодисментъяс**). Но ми огӧ вунӧдӧй, мый бӧръя событиеясыс выльысь ускӧдісны ставнымлы миянлы тӧдвылӧ миян Краснӧй Армиялысь да миян страна став обороналысь вынйӧрсӧ водзӧ неуклоннӧя ёнмӧдны коланлун йылысь. (**Шумнӧй да дыр нюжалысь аплодисментъяс**).

Февраль заводитчигӧн финнъясӧн вӧлі практически сувтӧдӧма вопрос Финляндияын война помалӧм йылысь. Шведскӧй правительство пыр ми тӧдмалім, мый финляндскӧй правительство кӧсйис эськӧ тӧдны миян условиеяс йылысь, кодъяс вылын позьӧ помавны война. Тайӧ вопроссӧ решиттӧдз, ми шыӧдчим Финляндияса Народнӧй правительство дінӧ, медым тӧдмавны сылысь мнениесӧ тайӧ вопрос кузяыс. Народнӧй правительство выскажитчис сы вӧсна, мый, вир кисьтӧм дугӧдан да финляндскӧй народлысь положениесӧ кокньӧдан цельясын, коліс эськӧ мунны война помалӧм йылысь предложениелы воча. Сэки миянӧн вӧлі выдвинитӧма условиеяс, кодъясӧс регыд вӧлі примитӧма финляндскӧй правительствоӧн. Ме должен содтыны, мый финнъяскӧд сёрнитчӧмъяс заводитӧм бӧрын вежон мысти английскӧй правительствола дорсянь вӧлі сідзжӧ выразитӧма желание тӧдмавны посредничестволысь позянлун быттьӧ кӧ Финляндияын война помалан цельясын (серам), но кор Англияын миян полпред Майский ёрт информируйтіс Лондонӧс миян соответствующӧй предложениеяс йылысь, кодъясӧс бӧрынджык вӧлі ставнас примитӧма Финляндияӧн, то английскӧй правительство эз кӧсйы отсавны СССР да Финляндия костын война помалӧмлы да мир восстановитӧмлы. Та вылӧ видзӧдтӧг, СССР да Финляндия костын соглашение регыд состоитчис. Военнӧй действиеяс дугӧдӧм йылысь да мир установитӧм йылысь соглашениелысь результатъяссӧ сетӧма мирнӧй договорын, кодӧс кырымалӧма март 12 лунӧ. Такӧд йитӧдын сувтіс вопрос Народнӧй правительстволӧн самороспуск йылысь, мый сыӧн и вӧлі вӧчӧма.

Ті тӧданныд условиеяссӧ, кодъясӧс установитӧма мирнӧй договорӧн. Тайӧ договор сертиыс вӧчӧма Финляндия лунвыв да мыйдакӧ асыввыв границаяслысь вежӧм. Ставнас Карельскӧй перешеек, Выборгкӧд да Выборгскӧй заливкӧд ӧтлаын, Ладожскӧй тылӧн став рытыввыв да войвыв побережьеыс, Кексгольмкӧд да Сортавалакӧд ӧтлаын, вуджисны Сӧветскӧй Союзлы. Кандалакша районын, кӧні Финляндиялӧн граница торйӧн маті муніс Мурманскӧй кӧрттуй дорті, вӧчӧма границасӧ вештӧм. Сӧветскӧй Союзлы вуджисны Средний да Рыбачий полуостровъяслӧн Финляндиялы принадлежитлысь неыджыд юкӧнъяс—войвылын, а Финскӧй заливын діяслӧн тӧдса группа, Гогланд дікӧд ӧтлаын. Таысь кындзи, 30 во кежлӧ срокӧн Сӧветскӧй Союзлы, аренда пӧрадокын, Сӧветскӧй Союзӧн быд во 8 миллион финскӧй марка мынтӧмӧн вуджис Ханко полуостров сы дінӧ матыса діясӧн, кытчӧ лоӧ соорудитӧма миянлысь военно-морскӧй база Финскӧй заливӧ пыранін агрессияысь видзӧм вылӧ. Договор, таысь кындзи, кокньӧдӧ Швециялы, Норвегиялы да Сӧветскӧй Союзлы товаръяс транзитлысь позянлун. Сыкӧд тшӧтш, мирнӧй договор предусматривайтӧ ӧта-мӧд вылӧ быдсикас ускӧдчӧмысь взаимнӧй воздержание да ӧта-мӧдлы враждебнӧй коалицияясын не участвуйтӧм.

Англо-французскӧй прессаын вӧчсьылісны зільӧмъяс петкӧдлыны советско-финляндскӧй договор да, торйӧн, Сӧветскӧй Союзлы Карельскӧй перешеек вуджӧм, кыдзи Финляндиялысь независимость „бырӧдӧм“. Тайӧ, дерт, дикость да пустӧй брехня! Финляндия и ӧні имеитӧ территория пӧшти 4 пӧв ыджыдджыкӧс Венгрия дорысь, 8 пӧв сайӧ ыджыдджыкӧс Швейцария дорысь. Некод кӧ оз сомневайтчы сыын, мый Венгрия да Швейцария являйтчӧны независимӧй государствоясӧн, кыдзи позьӧ сомневайтчыны сыын, мый Финляндия являйтчӧ независимӧйӧн да сувереннӧйӧн?

Сійӧ жӧ англо-французскӧй прессаын гижлісны, мый Сӧветскӧй Союз быттьӧкӧ кӧсйӧ пӧртны Финляндияӧс сӧмын Балтийскӧй государствоӧ. Гӧгӧрвоана, и тайӧ глупость. Тырмымӧн индыны сы вылӧ, мый СССР, война дырйи Ледовитӧй океан бердса Петсамо район босьтӧмӧн, добровольнӧ бӧр сетіс тайӧ районсӧ Финляндиялы, сы вӧсна мый лыддис коланаӧн сетны Финляндиялы кынмывтӧм океанскӧй порт. Татысь петӧ, мый ми лыддям Финляндияӧс не сӧмын балтийскӧй, но и войвывса странаӧн.

Правдаыс абу англо-французскӧй газетаяслӧн тайӧ выдумкаясас, кодъяс велӧдісны кисӧ антисӧветскӧй пропагандалӧн быдсикас фальшивкаяс вылын. Правдаыс мӧдын, а именнӧ сыын, мый Сӧветскӧй Союз, коді жугӧдіс финскӧй армияӧс да имеитіс тырвыйӧ позянлун займитны став Финляндия, эз мун та вылӧ да эз требуйт некутшӧм контрибуция ассьыс военнӧй рӧскодъяс вештӧм могысь, кыдзи тайӧс вӧчис эськӧ быд мукӧд держава, ограничитіс ассьыс пожелание яссӧ минимумӧн, Финляндия отношениеын великодушие петкӧдлӧмӧн.

Мыйын основнӧй смыслыс мирнӧй договорлӧн? Сыын, мый сійӧ обеспечивайтӧ Ленинградлысь, а сідзжӧ Мурмансклысь да Мурманскӧй туйлысь безопасность. Тайӧ раз ми эгӧ вермӧй ограничитчыны сӧмын сійӧ пожеланиеяснас, кодъясӧс миянӧн вӧлі выдвинитӧма кольӧм вося арын да кодъясӧс Финляндияӧн примитӧм лоис эськӧ войнаысь избегнитӧм. Сы бӧрын, кыдзи киссис—не миян мыж вӧсна—миян боецъяслӧн вир да ми убедитчим, кутшӧм ылӧдз пырис Сӧветскӧй Союз отношениеын финляндскӧй правительство политикалӧн враждебность, ми долженӧсь вӧлім Ленинградлӧн безопасность йылысь вопрос сувтӧдны ёнджыка надежнӧй подув вылӧ да, сыысь кындзи, долженӧсь вӧлім сувтӧдны вопрос Мурманскӧй кӧрттуйлӧн да Мурмансклӧн безопасность йылысь, коді являйтчӧ миян дзик ӧти кынмывтӧм океанскӧй портӧн рытыввылын да сы вӧсна имеитӧ исключительнӧ ыджыд тӧдчанлун миян внешней торговлялы да вообще Сӧветскӧй Союзлӧн мукӧд странаяскӧд йитӧд вылӧ. Некутшӧм мукӧд цельяс, Ленинградлысь, Мурмансклысь да Мурманскӧй кӧрттуйлысь безопасность обеспечитӧм кындзи, ми эгӧ сувтӧдлӧй мирнӧй договорын. Но сэки тайӧ могсӧ ми лыддим коланаӧн решитны надежнӧя, чорыда. Мирнӧй договор петӧ Финляндиялысь государственнӧй независимость принцип признайтӧмысь, сійӧ ортсыса да пытшкӧсса политикалысь самостоятельность признайтӧмысь да, сыкӧд тшӧтш, Ленинградлысь да Сӧветскӧй Союзса рытыв-вой границаяслысь безопасность обеспечитны коланлунысь.

Татшӧм ногӧн, миянӧн сувтӧдӧм цель шедӧдӧма, и ми вермам выразитны полнӧй удовлетворение Финляндиякӧд договорӧн. (**Аплодисментъяс**).

Ӧнісянь Финляндиякӧд политическӧй да хозяйственнӧй отношениеяс тырвыйӧ восстанавливайтсьӧны. Правительство выражайтӧ уверенность, мый Сӧветскӧй Союз да Финляндия костын кутасны развивайтчыны нормальнӧй добрососедскӧй отношениеяс.

Но, колӧ предупредитны сӧмын на заключитӧм мирнӧй договор нарушитны зільӧмъяслы паныд, кодъяс вӧчсьӧны нин Финляндияса, а сідзжӧ Швецияса да Норвегияса ӧткымын кругъясла дорсянь на костын военно-оборонительнӧй союз лӧсьӧдан предлог улын. Норвежскӧй стортингса председатель г. Хамбролӧн неважӧнся речкӧд йитӧдын, коді чуксаліс Финляндияӧс, историческӧй примеръяс вылӧ ыстысьӧмӧн, „страналысь границаяс отвоюйтӧмӧ“, да коді заявляйтіс, мый сэтшӧм мир, кодӧс заключитӧма Финляндияӧн СССР-кӧд, „оз вермы дыр существуйтны“, тайӧ да татшӧм выступлениеясыскӧд йитӧдын абу сьӧкыд гӧгӧрвоны, мый Финляндиялысь, Швециялысь да Норвегиялысь сідз шусяна „оборонительнӧй союз“ лӧсьӧдны зільӧмъяс веськӧдӧма СССР-лы паныд да тӧлктӧг пӧльтсьӧны военнӧй реванш идеологияӧн. Татшӧм военнӧй союзсӧ Финляндия участвуйтӧмӧн лӧсьӧдӧм не сӧмын противоречитіс эськӧ мирнӧй договорлӧн 3-ӧд статьялы, коді исключайтӧ договаривайтчысь сторонаяслысь ӧта-мӧдлы враждебнӧй коалицияясын (союзъясын) участвуйтӧм, но противоречитіс эськӧ став мирнӧй договорлы, коді чорыда определитіс советско-финляндскӧй граница. Тайӧ договорыслы верность оз лӧсяв СССР-лы паныд кутшӧм кӧ военно-реваншистскӧй союзын Финляндияӧн участвуйтӧмкӧд. Швециялӧн да Норвегиялӧн жӧ татшӧм союз-

(Помсӧ видзӧд 4 листбокысь).

В. М. Молотов ёрт докладлӧн пом

ас участвуйтӧм означайтіс эськӧ тайӧ странаяснас наӧн нуӧдан нейтралитет политикаысь ӧткажитчӧм да наӧн выль внешней политикаӧ вуджӧм, мыйысь Сӧветскӧй Союз эз вермы эськӧ не вӧчны ассьыс соответствующӧй выводъяс.

Аслас ӧчередын, правительство лыддьӧ, мый Сӧветскӧй Союзлӧн абуӧсь спорнӧй вопросъяс Швециякӧд да Норвегиякӧд да мый советско-шведскӧй да советско-норвежскӧй отношениеяс долженӧсь развивайтчыны дружба подув вылын. Антисӧветскӧй цельясын паськалӧм слухъяс жӧ сы йылысь, мый Сӧветскӧй Союз бытьӧкӧ требуйтӧ Скандинавия рытыввыв побережье вылын портъяс, мый сійӧ претендуйтӧ Нарвик вылӧ да с. в.,—сэтшӧм дикость, мый сійӧ оз нуждайтчы и опровержениеын. Господа „социалистъяслысь“ жӧ, кыдзи Хеглундлысь Швецияын да Транмельлысь Норвегияын, стараниеяссӧ портитны тайӧ странаясыслысь Сӧветскӧй Союзкӧд отношениеяссӧ колӧ заклеймитны кыдзи рабочӧй класслы медлёк врагъяслысь делӧ, кодъяс-ӧс ньӧбӧма иностраннӧй капиталистъясӧн да предайтӧны асланыс народлысь интересъяссӧ.

Финляндиякӧд мирнӧй договор заключитӧм завершайтӧ Сӧветскӧй Союзлысь безопасность Балтийскӧй морела дорсянь обеспечитӧм кузя кольӧм воын сувтӧдӧм мог олӧмӧ пӧртӧм. Тайӧ договорыс являйтчӧ колана содтӧдӧн взаимопомощь йылысь куим договор дінӧ, кодъясӧс заключитӧма Эстониякӧд, Латвиякӧд да Литвакӧд. Взаимопомощь йылысь тайӧ договоръяссӧ заключитан кадсянь кольӧм воджынся опыт подув вылын позьӧ вӧчны тырвыйӧ определеннӧй положительнӧй выводъяс и прибалтъяскӧд договоръяс йылысь. Колӧ признайтны, мый Сӧветскӧй Союзлӧн Эстониякӧд, Латвиякӧд да Литвакӧд договоръяс отсалісны кыдзи Сӧветскӧй Союзлысь, сідзи и Эстониялысь, Латвиялысь да Литвалысь международнӧй позицияяс ёнмӧдӧмлы. Повзьӧдлӧмъяслы паныд, кодъясӧн занимайтчисны Сӧветскӧй Союзлы враждебнӧй империалистическӧй кругъяс, Эстониялӧн, Латвиялӧн да Литвалӧн государственнӧй независимость да политикалӧн самостоятельность нинӧмын эз пострадайтны, а тайӧ странаясыслӧн Сӧветскӧй Союзкӧд хозяйственнӧй отношениеясыс кутісны тӧдчымӧн паськавны. Эстониякӧд, Латвиякӧд да Литвакӧд договоръяс олӧмӧ пӧртӧм мунӧ удовлетворительнӧя да лӧсьӧдӧ предпосылкаяс Сӧветскӧй Союз да тайӧ государствояс костас отношениеяс водзӧ бурмӧдӧм вылӧ.

Бӧръя кадӧ иностраннӧй печатьын исключительнӧ ыджыд внимание торйӧдсис Сӧветскӧй Союзлӧн лунвыв граница кузя сійӧ соседъяскӧд, торйӧн Закавказье кузя, а сідзжӧ Румыниякӧд взаимоотношениеяс йылысь вопрослы. Колӧ-ӧ доказывайтны, мый правительство оз аддзы некутшӧм подувъяс и лунвылын миян соседъяскӧд отношениеяс омӧльччӧдӧм вылӧ. Правда, ӧні Сирияын да вообще Ближней Востокын, мунӧ ыджыд подозрительнӧй возня англо-французскӧй, медсясӧ колониальнӧй армияяс генерал Вейган юрнуӧдӧм улын лӧсьӧдӧмӧн. Ми долженӧсь лоны бдительнӧйӧн тайӧ колониальнӧй да неколониальнӧй войскасӧ Сӧветскӧй Союзлы враждебнӧй цельясын используйтны зільӧмъяс отношениеын. Татшӧм нога быдсикас зільӧмъясыс кыпӧдісны эськӧ миянла дорсянь агрессоръяслы паныд ӧтветнӧй мераяс, но бикӧд татшӧм ворсӧмыслӧн опасностьыс должен лоны дзик тыдалана СССР-лы враждебнӧй державаяслы да миян соседъясысь налы, коді лоас СССР-лы паныд тайӧ агрессивнӧй политикаыслӧн орудиеӧн. (**Аплодисментъяс**). Мый жӧ касайтчӧ Турциякӧд да Иранкӧд миян отношениеяслы, тонайӧ определяйтсьӧны ненападение йылысь миян костын существуйтысь договоръясӧн да Сӧветскӧй Союзлӧн таысь петысь взаимнӧй обязательствояс олӧмӧ пӧртӧмӧ неуклоннӧй зільӧмӧн. Хозяйственнӧй юкӧнын Иранкӧд миянлысь отношениеяс регулируйтӧма сӧмын на заключитӧм советско-иранскӧй торговӧй договорӧн.

Менамӧн казытылӧм лунвыв соседней государствоясысь миян абу ненападение йылысь пакт Румыниякӧд. Тайӧ объясняйтчӧ решиттӧм спорнӧй вопрос эмлунӧн, Бессарабия йылысь вопросӧн, кодӧс Сӧветскӧй Союз Румынияӧн захватитӧм некор эз признавайтлы, кӧть и некор эз сувтӧдлы вопрос Бессарабия военнӧй ногӧн бӧр бергӧдӧм йылысь. Та вӧсна абу некутшӧм подувъяс и советско-румынскӧй отношениеяслӧн кутшӧмкӧ омӧльччӧмлы. Правда, миян кузь кад чӧж Румынияын абу полномочнӧй представитель да сылысь обязанностьяссӧ пӧртӧ олӧмӧ делӧясын повереннӧй. Но тайӧс кыпӧдӧма неважся прошлӧйлӧн специфическӧй обстоятельствоясӧн. Касайтчыны кӧ тайӧ вопросас, то ковмас уськӧдны тӧдвылӧ румынскӧй властьяслӧн 1938 воын сійӧ кадас Румынияын сӧветскӧй полпредлысь обязанностьяс исполняйтысь—Бутенко отношениеын неблаговиднӧй роль йылысь. Кыдзи тӧдса, тайӧ бӧръяыс кутшӧмкӧ ногӧн таинственнӧя сэки вошис не сӧмын полпредствоысь, но и Румынияысь, да Сӧветскӧй правительстволы сідзи и эз удайтчы нинӧм достовернӧйсӧ установитны тайӧ вошӧм йывсьыс, но ми бытьӧкӧ долженӧсь веритны, мый некутшӧм румынскӧй властьяс эз имеитны отношение тайӧ скандально-преступнӧй делӧ дінас. Нинӧм сёрнитны, мый цивилизованнӧй государствоын, да вообще мыйдакӧ благоустроеннӧй страныын, татшӧм торъясыслы не должен лоны места. Та бӧрын гӧгӧрвоана Румынияӧ сӧветскӧй полпредӧс назначитӧмӧн лоӧм нюжмасьӧмыс. Но, колӧ думайтны, мый Румыния гӧгӧрвоас, мый татшӧм торъясыс абу терпитанаӧсь.

Япониякӧд миян отношениеясын ми тӧдса сьӧкыдлунъясӧн, но век жӧ разрешитім ӧткымын вопросъяс. Та йылысь висьталӧ тайӧ во кежлӧ рыболовнӧй вопрос кузя кольӧм вося декабрь 31 лунӧ заключитӧм советско-японскӧй соглашение, а сідзжӧ Япониялӧн согласие КВЖД-ысь медбӧръя, сыӧн дыр задерживайтӧм, денежнӧй взнос мынтӧм вылӧ. Та вылӧ видзӧдтӧг, оз позь выразитны ыджыд удовлетворение Япониякӧд миян отношениеясӧн. Сідз, ӧнӧдз, советско-монгольскӧй да японо-манчжурскӧй делегатъяслӧн мунысь кузь кадся сёрнитчӧмъяс вылӧ видзӧдтӧг, колис решиттӧмӧн важнӧй вопрос кольӧм воын вӧлӧм военнӧй конфликт районын территория юкӧн вылын граница установитӧм йылысь. Японскӧй властьясӧн водзӧ вӧчсьӧны препятствиеяс КВЖД-ысь Япониясӧн внеситӧм медбӧръя денежнӧй взнос нормальнӧя используйтӧм кузя. Уна случайясын дзик ненормальнӧйӧсь японскӧй властьяслӧн отношениеяс Япониясын да Манчжурияын сӧветскӧй органъясса сотрудникъяс дінӧ. Япониясын долженӧсь, медбӧрын, гӧгӧрвоны, мый Сӧветскӧй Союз некутшӧм случайын оз лэдз сылысь интересъяссӧ нарушайтӧм (**дыр нюжалысь аплодисментъяс**). Советско-японскӧй отношениеяс сӧмын татшӧма гӧгӧрвоӧм дырйи найӧ вермасны развивайтчыны удовлетворительнӧя.

Япониякӧд йитӧдын, висьтала кык кыв ӧти, сідз шуны, не деловӧй вопрос кузя (**залын гажа оживление**). Тайӧ лунъясӧ японскӧй парламентса депутатъясысь ӧти сетіс аслас правительстволы татшӧм вопрос: „Оз-ӧ ков обдумайтны, кыдзи вужвыйӧныс помавны СССР да Япония костын конфликтъяскӧд, например, Приморье да мукӧд территорияяс ньӧбӧмӧн“. (**Серамлӧн взрыв**). Тайӧ вопроссӧ сетысь японскӧй депутатыс, коді интересуйтчӧ сӧветскӧй территорияяс ньӧбӧмӧн, кодъяс оз вузавсьыны (**серам**), этша вылӧ нин, гажа морт. (**Серам, аплодисментъяс**). Но аслас тӧлктӧм вопросъясӧн сійӧ, ме ногӧн, оз кыпӧд аслас парламентлысь авторитетсӧ. (**Серам**). Но, японскӧй парламентын кӧ сэтшӧм ёна увлекайтчӧны торговляӧн, не займитчыны-ӧ тайӧ парламентса депутатъясыслы лунвыв Сахалин вузалӧмӧн. (**Серам. Дыр нюжалысь аплодисментъяс**). Ме ог сомневайтчы, мый СССР-ын аддзысисны эськӧ ньӧбасьысьясыс. (**Серам. Аплодисментъяс**).

Мый касайтчӧ миян отношениеяслы Америкаса Соединеннӧй Штатъяскӧд, то найӧ бӧръя кадӧ эз бурмыны да, пӧжалуй, эз омӧльччыны, не лыддьыны кӧ СССР-лы паныд сідз шусяна „моральнӧй эмбарго“, коді лишитчӧма кутшӧмкӧ смыслысь торйӧн нин СССР да Финляндия костын мир заключитӧм бӧрын. США-ысь миян импорт кольӧм во серти содіс. Сійӧ вермис эськӧ нӧшта ёнджыка содны, американскӧй властьяс кӧ эськӧ эз вӧчны препятствиеяс.

Татшӧм ставнас международнӧй обстановкаыс бӧръя вит тӧлысь кад чӧжся событиеяскӧд йитӧдын.

Вылынджык став висьталӧмсьыс тыдалӧ, мыйын ми аддзам миян внешней политикалысь главнӧй могъяссӧ тайӧ международнӧй обстановкаын:

Дженьыда висьталӧмӧн, миян внешней политикалӧн могъясыс сыын, медым обеспечитны народъяс костын мир да миян страналысь безопасность. Татысь выводӧн являйтчӧ—нейтралитет позиция да Европаса крупнейшӧй державаяс костса войнаын неучастие. Тайӧ позициясӧ подулалӧма миянӧн заключитӧм договоръяс вылын да сійӧ тырвыйӧ лӧсялӧ Сӧветскӧй Союз интересъяслы. Тайӧ позициясыс вӧчӧ, сыкӧд тшӧтш, сдерживающӧй влияние Европаын война паськӧдӧм да ӧзтӧм вылӧ да та вӧсна сійӧ став народъяслӧн интересъясын, кодъяс зільӧны мирӧ да ойзӧны нин выль зэв гырысь лишениеясысь, кодъясӧс кыпӧдӧма войнаӧн.

Бӧръя кадлы итогъяс вӧчӧмӧн, ми аддзам, мый миян страналысь безопасность обеспечитан делӧын ми вӧчим тайӧ каднас не ичӧт успехъяс. Тайӧ и беситӧ миянлысь врагъясӧс. Ми жӧ, асланым делӧӧ да асланым вынъясӧ эскӧмӧн, став последовательностьӧн кутам водзӧ нуӧдны миянлысь внешней политика неуклоннӧя и водзӧ.

(**Став заллӧн бурнӧй, дыр нюжалысь аплодисментъяс. Депутатъяс сувтӧны**).

В. М. МОЛОТОВ ЁРТ ДОКЛАД ВЫЛӦ ИНОСТРАННӦЙ ПЕЧАТЬЛӦН ОТКЛИКЪЯС

ЭСТОНИЯ

ТАЛЛИН, 30. (ТАСС). Став эстонскӧй газетъяс йӧзӧдӧны СССР Верховнӧй Сӧветлӧн VI Сессия вылын В. М. Молотов ёртлысь доклад. „Уус эсти“ газет доклад сетӧ татшӧм заголовок улын: „Молотов аслас ыджыд внешнеполитическӧй речын Москваын заявитіс, мый СССР да Балтийскӧй государствояс костын отношениеяслӧн развитие сетіс положительнӧй результатъяс, кыдзи пытшкӧсса, сідзи и внешней политика вопросъясын“.

ЛИТВА

КАУНАС, 30. (ТАСС). Литваса став печать тыдалана местаын йӧзӧдӧ юӧртӧм СССР Верховнӧй Сӧветлӧн VI Сессия удж йылысь. Газетъяс йӧзӧдӧны подробнӧя изложитӧмӧн Молотов ёртлысь доклад гырысь заголовокъяс улын: „Тӧрыт Молотов висьталіс важнӧй речь“, „Молотов речын сувтӧдӧма уна важнӧй да тӧдчана вопрос“. Литваса общественность петкӧдлӧ ыджыд интерес Молотов ёрт доклад дорӧ.

ДАНИЯ

КОПЕНГАГЕН, 30. (ТАСС). Данияса печать йӧзӧдӧ подробнӧй юӧртӧм СССР Верховнӧй Сӧветлӧн VI Сессия удж йылысь.

США

НЬЮ-ЙОРК, 30. (ТАСС). „Нью-Йорк таймс“ да „Нью-Йорк геральд трибюн“ газетъяс йӧзӧдісны гырысь заголовокъяс улын да тыдалана местаын Молотов ёрт доклад йылысь юӧртӧм. Газетъяс подробнӧя излагайтӧны доклад, частности Молотов ёртлысь кывъяс лунвывса соседъяскӧд СССР-лӧн отношениеяс йылысь тӧдчӧдӧмӧн. Мукӧд газетъяс сідзжӧ йӧзӧдӧны Молотов ёрт докладлысь изложение.

Отв. редактор
И. Г. УЛЬЯНОВ.

Адрес редакции: г. Сыктывкар, Дом печати, 1-й этаж, комната № 17, редакция газеты «Коми комсомолец». Телефон: 5—01.

Уполн. Главлита № 1010. Типография Наркомиестпрома Коми АССР.